

Alusta alkaen 47

1 Mooseksen kirjan luentosarja Savonlinnan Tuomiokirkossa torstaisin klo 19-20.

Kirkkoherra Sammeli Juntunen, 1 Moos 31: 1-21

47. kerta to 19.2.2009 klo 19 Savonlinnan Tuomiokirkossa.

Jaakobin ja vaimojen vaikea ratkaisu

Edellä olemme kuulleet, kuinka Jaakob oli paennut veljeään Esauta Kanaanin maasta, koska Esau oli suunnitellut murhaavansa Jaakobin. Hän oli päätynyt sukulaistensa luokse Harranin kaupunkiin. Siellä hän oli rakastunut enonsa tyttäreen Raakeliin. Hän palveli enoaan Labania 7 vuotta lammaspaimenena saadakseen Raakelin vaimokseen. Häiden jälkeen Laban kuitenkin petti Jaakobia ja antoi Jaakobin häävuoteeseen Raakelin vanhemman sisaren, Lean, josta tuli hänen vaimonsa. Sai Jaakob Raakelinkin, mutta joutui palvelemaan paimenena vielä toiset 7 vuotta.

Riitaisa yhden miehen ja kahden vaimon ja kahden sivuvaimon perhe sai monta lasta, kertomuksen tähän vaiheeseen mennessä 11 poikaa ja yhden tyttären.

Lopulta, 14 vuoden kuluttua, Jaakob sai luvan ruveta kasvattamaan omaa karjalaumaansa Labanille paimentamansa lauman rinnalla. Jumalan erityisestä vaikutuksesta johtuen Jaakobin Labanin kanssa tekemä sopimus oli hänelle hyvin tuottoisa, vaikka alun perin näytti siltä, että tuo sopimus suosi Labania. Sopimus nimittäin oli se, että Jaakob saisi palkakseen kaikki kirjavat vuohet ja lampaat, jotka syntyisivät Labanin lauman yksivärisistä emistä ja uroksista. Tavallisesti yksiväriset tuottivat yksivärisiä, mutta Jaakobin oveluuden ja Jumalan vaikutuksen vuoksi ne tässä tapauksessa synnyttivätkin pääasiassa kirjavia jälkeläisiä. Niinpä Jaakob alkoi rikastua, selvästi siksi, että Jumala halusi korvata hänelle sen, että hän oli joutunut palvelemaan 14 vuotta ahnetta enoaan lähes palkatta.

Laabanin väki muuttuu penseäksi Jaakobia kohtaan

Jaakob kuuli Labanin poikien sanovan: "Jaakob on vienyt kaiken, mikä kuului isällemme, ja hankkinut koko rikkautensa isämme kustannuksella." Jaakob näki myös Labanin kasvoista, ettei tämä enää ollut hänelle yhtä suopea kuin ennen. (1 Moos 31:1-2)

Tämä on tietenkin kateutta ja panettelua. Kuten sanottua, Laban oli pettänyt köyhää ja turvatonta vävy-poikaansa jo moneen kertaan ja lisäksi jättänyt hänet palkatta. Kun palkasta oli solmittu sopimus, se ei varmasti ollut Labanille epäedullinen. Jaakobin menestyksen takana oli Herra. Laban ei pitänyt Jaakobin menestyksestä, sillä hänelle olisi ollut hyötyä siitä, että vävy-poika olisi pysynyt köyhänä ja turvattomana paimenena, nöyränä palvelijana.

Kateus ja panettelu puhutaan yleensä asianomaisen henkilön selän takana, mutta se kyllä jotenkin kantautuu panetellun korviin. Sekin on meille täysin tuttua, että ihmisen kasvoista ja eleistä voi lukea hänen sanojaan paremmin sen, että välit ovat huonontuneet. Lähi-idän kulttuurien ihmiset ovat meitä jäyhiä suomalaisia vielä taitavampia lukemaan ilmeitä ja eleitä. Tämä johtuu ehkä siitä, että siihen kulttuuriin kuuluu sellainen, ettei puhuta heti suoraan sitä, mitä ajatellaan.

Minusta vaikuttaa siltä, että Jumalan sana vihjaa meille, että tällaista kykyä lukea eleitä kannattaa kehittää ja käyttää. Ei pidä heti uskoa kaikkea, mitä sanotaan. Tietenkin olisi parempi, jos kaikki puhuisivat aina suoraan, mutta koska niin ei ole, kannattaa sanojen lisäksi tarkata myös ruumiin kieltä.

Jaakobin tilanne alkaa olla hankala. Hänen mielessään alkaa elää suunnitelma siitä, josko nyt olisi aika lähteä.

Me olemme Jumalan kansaa

Silloin Herra sanoi Jaakobille: "Palaa isiesi maahan ja synnyinseudullesi. Minä olen sinun kanssasi." (1 Moos 31:3)

Tämä on minusta erityisen koskettava kohta, ehkä siksi, että minä itsekkin olen joutunut hieman vastaavanlaiseen tilanteeseen kuin Jaakob, palaamaan 25 vuoden jälkeen synnyinseudulleni, ottamaan mukaan perheeni ja kaiken omaisuuteni, jättämään entisen taakse ja aloittamaan uuden elämän. Se on valtava vastuu, varsinkin kun mukana on perhe, jonka tulevaisuus muuttuu myös kokonaan.

Jos turvaudumme Jumalaan ja etsimme hänen kasvojaan, elämämme ja sen muutokset eivät kuitenkaan ole omassa kädessämme. Silloin meidän pitää luottaa, ja saamme luottaa, siihen, että elämme Jumalan johdatuksessa.

Luther selittää tätä kohtaa hienosti. Hänen mukaansa se kertoo siitä, että

”Jumala pitää huolta myös alhaisista ja talouden piiriin kuuluvista asioista, mikä on verrattavissa suurimpiin ihmeisiin ja osoituksena Jumalan erityisestä armosta ja suosiosta. Tämä lohdutus on toistunut aikaisemminkin ja koko Raamattu toistaa sitä usein ja aina se on otettava puheeksi. Sen, joka uskoo niin kuin Jaakob uskoi, tulee olla varma siitä, että kaikki hänen ajatuksensa ja kaikki askeleensa kuuluvat Jumalan huolenpidon piiriin. Aivan kuin Jumalalla ei olisi mitään muuta tekemistä kuin pitää hänestä huolta ja ohjata hänen kulkuansa.

Olennaista on Lutherille ovat seuraavat kaksi lausetta: 1) Olemme Jumalan kansa. 2) Jumala siis pitää meistä huolen. Lutherin mukaan tässä on kyse uskon elämän kannalta äärimmäisen tärkeästä päättelystä, joka on hyvin vaikeata, mutta jota on harjoiteltava ja johon on rohkaistuttava koko ajan uudelleen, koska se on niin vaikeaa.

Miten kukaan voi olla varma omassa elämässään, että juuri hän kuuluu Jumalan kansaan? Jaakobin ja muiden Israelin patriarkkojen kohdalla sen todisti Jumalan Abrahamille antama lupaus ja sen periytyminen hänen jälkeläisilleen, Iisakille ja Jaakobille. Heille Jumala myös puhui suoraan, kuten tässäkin tapauksessa.

Meille sen sijaan varmuus kuulumisestamme samaan Jumalan kansaan on erilainen. Se perustuu Jeesukseen Kristukseen, Abrahamin perilliseen, Messiaaseen, johon koko Israelin patriarkoista alkanut pelastushistoria tähtäsi. Tämä Messias on syntymisellään, kuolemallaan ja ylösnousemisellaan tehnyt meistäkin Jumalan kansan jäseniä. Siitä meillä on todisteena seuraavat asiat:

- Kaste. Siinä meidät on Jumalan sanan mukaan tehty kertakaikkisesti osallisiksi Jeesuksesta ja hänen kuolemastaan ja ylösnousemuksestaan (ks. Room 6) eli syntien anteeksi saamisesta ja uudesta elämästä Jumalan yhteydessä.

- Ehtoollinen. Siinä meille lahjoitetaan yhä uudelleen, ”niin usein kuin te siitä juotte”, Jeesuksen ruumis ja veri, jotka ovat pyyhkineet pois meidän syntimme, jotka estävät meitä olemasta Jumalan kansan jäseniä. Lisäksi Jumala tulee meihin läsnäolevaksi kun syömme ja juomme Kristuksen ruumiin ja veren.

- Evankeliumin lupaukset. Se hyvä, mitä edellä olen meille kullekin luvannut, ei ole minun omaa keksintöäni, vaan se on Jumalan sanassa, Raamatussa. Evankeliumi ei ole satua tai uskottelua, vaan Jumalan itsensä meille antama lupaus: me kuulumme Jeesuksen, kasteen ja ehtoollisen vuoksi Jumalan kansaan.

- Rippi. Kristus lupasi, että ripissä tunnustetut ja anteeksi saadut synnit on pyyhitty pois myös Jumalan edessä.

Näistä asioista sinä voit koota itsellesi perusteet, joiden nojalla voit varmistautua siitä, että juuri sinä kuulut Jumalan kansaan. Olet kastettu, olet käynyt ehtoollisella, olet kuullut Jumalan sanan lupaukset Kristuksesta, olet tunnustanut syntisi joko yksityisesti tai messun yleisessä ripissä. Siis: tämä kaikki koskee myös minua. Kuulun Jeesuksen, Abrahamille luvatus Messiaan, vuoksi Jumalan kansaan.

Sitten tämän jälkeen ("1. Kuulun Jumalan kansaan") voi päätellä kohdan 2. "Jumala pitää minusta huolen". Koska olen Jumalan kansaa, Jumala pitää minusta huolen. Lutherin mukaan

"tätä kaikkea on alinomaa palautettava mieleen epäilystä vastaan. Aistimmehan todistavat Jumalan sanaa ja hänen lohdutustaan vastaan."

Siksi Jumalan piti Jaakobillekin vielä erityisellä tavalla puhua ja rohkaista häntä, että hän olisi uskaltanut jättää taakseen nurjamielisen Labanin heimon. Olihan hänellä aina vastassaan järki, joka sanoi, ettei Laban antaisi hänen lähteä, ei ainakaan perheen ja omaisuuden kanssa. Jos hän lähtisi salaa, Laban kyllä ajaisi takaa ja raahaisi takaisin, ehkä tällä kertaa vielä huonompiin oloihin. Ei hänellä olisi mahdollisuutta pelastua.

Mutta koska Jumala lohdutti Jaakobia, hän uskalsi luottaa siihen, että Herra auttaisi. Olihan Hän sanonut: "Minä olen sinun kanssasi." Siksi Jaakob saattoi ajatella rohkeana: "Vaikka Laban tulisi koko heimonsa kanssa estämään perheemme lähtöä, niin tulkoon vain. Herra on meidän kanssamme."

Jaakob ilmaisee aikeensa vaimoilleen

Niinpä hän uskalsi toimia. Mutta oli toimittava salassa, lähtöaikeista ei saanut puhua kotosalla, missä Labanin väki olisi voinut kuulla.

Jaakob kutsutti Raakelin ja Lean luokseen laidunmaalle, missä hän paimensi lampaitaan ja vuohiaan, ja sanoi heille: "Minä huomaan isänne kasvoista, ettei hän enää ole minulle yhtä suopea kuin ennen, mutta minun isäni Jumala on aina ollut kanssani. (1 Moos 31:4)

Ensin asia piti tietysti kertoa vaimoille ja kuulla heidän mielipiteensä. Huomaa kuitenkin, että Jaakob ei kertonut asiaa lapsilleen. Tuohon aikaan se oli tietysti aivan luonnollista ja niin sen pitäisi olla nykyäänkin, vaikka näin ei ole, sillä demokratiaa on virheellisesti laajennettu perheiden sisälle. Lapsilta ei pidä kysyä niin tärkeää asiaa kuin muutto. Lasten etuoikeutena on se, että heidän ei tarvitse päättää eikä kantaa vastuuta näin tärkeistä asioista. Ne kuuluvat vanhemmille, joiden tehtävänä on tehdä niin järkeviä ja oikeita päätöksiä, että ne ovat hyväksi lapsillekin. Vanhemmilla on vastuu perheen hyvinvoinnista, siksi heidän on uskallettava ottaa myös päätäntävalta. Minun mielestäni se riittää niin pitkälle, kun lapset ovat täysi-ikäisiä lain edessä, eli nyky –Suomessa 18 –vuotiaita. Tietenkin perheen pienemmissä yhteisissä asioissa pitää kuulla lapsiakin, mutta ei näin vastuullisissa.

Näin Jaakob puhui vaimoilleen:

Tehän tiedätte, että minä olen parhaani mukaan palvellut isänne, hän sen sijaan on petkuttanut minua ja muuttanut palkkaani kymmenen kertaa. Jumala ei kuitenkaan ole antanut hänen tuottaa minulle vahinkoa. Jos isänne sanoi: 'Täplikkäät saavat olla palkkasi', silloin kaikki lampaat ja vuohet synnyttivät täplikkäitä, ja jos hän sanoi: 'Juovikkaat saavat

olla palkkasi', niin kaikki eläimet synnyttivät juovikkaita. Jumala otti karjan pois isältänne ja antoi sen minulle. Lampaiden ja vuohien kiima-aikana minä näin unessa juovikkaiden, täplikkäiden ja laikukkaiden urosten astuvan lampai- ta ja vuohia. Jumalan enkeli sanoi minulle siinä unessa: 'Jaakob!' Ja minä sanoin: 'Tässä olen.' Hän sanoi: 'Näetkö, kaikki urokset, jotka astuvat lampaita ja vuohia, ovat juovikkaita, täplikkäitä ja laikukkaita, sillä minä olen nähnyt, miten Laban sinua kohtelee. Minä olen Jumala, joka ilmestyin sinulle Betelissä, missä sinä voitelit öljyllä patsaan ja teit minulle uhrilupauksen. Lähde nyt pois tästä maasta ja palaa synnyinseudullesi.'" (1 Moos 31:5-13)

Jaakobin suunnitelma ei ollut haihattelua

Jaakob siis kertoo vaimoilleen sen, minkä nämä varmaan jo ennestään tiesivät, mutta lukija ei vielä tiedä: Laban oli muutellut Jaakobin kanssa tekemänsä sopimuksen ehtoja, kun se olikin osoittautunut Jaakobille edulliseksi. Mutta Jumalan oli puuttunut peliin ja vaikuttanut sen, että lampaat ja vuohet olivat aina synnyttäneet juuri sellaisia karitsoita ja vuonia, jotka Labanin muuttaman sopimuksen mukaan kuuluivat Jaakobille. Jumala oli siis koko ajan pitänyt heistä huolta.

Lopulta Jumala oli käsenyt Jaakobin lähteä Labanin luota. Kyseessä oli se sama Jumala, joka oli ilmestynyt Jaakobille Betelissä ja josta Jaakob oli tietenkkin jo monet kerrat kertonut vaimoilleen ja lapsilleen kuluneiden vuosien aikana. Tämä kaikki todisti sen puolesta, että Jaakob ei haihatellut aikomuksessaan jättää entinen elämä taakse ja uskaltautua uuteen. Näin Jaakob perusteli aikomuksensa vaimoilleen, jotka tulisivat jakamaan hänen tulevaisuutensa.

Raakelin ja Lean vastaus

Ja vaimot olivat Jaakobin kanssa samaa mieltä:

Silloin Raakel ja Lea vastasivat hänelle: "Meillä ei ole isämme luona enää mitään perintöosaa jäljellä. Hänhän kohteli meitä kuin orjia, sillä hän myi meidät ja vielä söi suuhunsa sen hinnan, jonka oli meistä saanut. Koko se rikkaus, jonka Jumala on ottanut pois meidän isältämme, kuuluu meille ja lapsillemme! Tee siis nyt niin kuin Jumala on käsenyt sinun tehdä!" (1 Moos 31:14-16)

Vastauksesta kuultaa läpi tytärten syvä katkeruus isäänsä kohtaan. Heidät oli myyty Jaakobin 14 – vuotisen työn hinnalla, mutta mitään myötäjäisiä ei ollut tiedossa. Raakel ja Lea olivat valmiita lähtemään. Jotenkin minusta vaikuttaa siltä, että yhteisen uhan edessä siskosten keskinäinen kaunakin oli unohtunut.

Oliko Raakelin ja Lean vastaus rikkomus vastoin Jumalan neljättä käskyä: "Kunnioita isääsi ja äitiäsi." Sehän koskee myös huonoa isää ja huonoa äitiä.

Käsky ei kuitenkaan tarkoita, että lapsen pitäisi uskotella itselleen hyväksi sellainen vanhemman käytös, joka onkin pahaa. Itselle pitää pystyä olemaan rehellinen myös tällaisissa asioissa. Sitä Raakel ja Lea olivat. Heidän isänsä oli kohdellut heitä ja heidän miestään väärin. He uskalsivat irrottautua tällaisesta isästä. Eivät he kuitenkaan julkisesti haukkuneet isäänsä, vaan puhuivat asiat salassa miehensä kanssa, niin kuin ne olivat. Minusta se ei ollut neljättä käskyä vastaan, mutta olisi ollut, jos he olisivat sanoneet: "Ukko on koira, ei sille pidä jättää vuotakaan!"

Jaakob käyttää Jumalan käskyn ja lupauksen lisäksi järkeään

Niin Jaakob pani lapsensa ja vaimonsa kamelien selkään, otti mukaan laumansa ja kaiken omaisuutensa ja koko sen karjan, jonka hän oli hankkinut omakseen Mesopotamiassa, ja lähti Kanaaninmaahan isänsä Iisakin luo. Kun Laban oli keritsemässä lampaitaan, Raakel varasti kotoaan isänsä jumalankuvat. Jaakob harhautti aramealaista Labania eikä kertonut

hänelle aikeistaan, vaan lähti salaa matkaan ja vei mukanaan koko väkensä ja omaisuutensa. Hän ylitti Eufraatin ja suuntasi matkansa kohti Gileadin vuoria. (1 Moos 31:17-21)

Jaakobilla oli siis Jumalan lupaus huolenpidosta ja käsky lähteä. Siitä huolimatta Jaakob ei lähde heti, mene reteästi kotiin Labanin luo, kerää omaisuuttaan apen nenän edestä ja lähde. Se olisi aiheuttanut valtavan tappelun ja riidan. Mutta eikö Jaakobin olisi pitänyt siihen uskaltautua, kun Jumala oli kerran luvannut olla hänen kanssaan?

Ei olisi pitänyt. Jumala on luonut meille järjen. Hän on luonut maailmaan järjellisen säännönmukaisuuden, jonka mukaisesti hän yleensä antaa asioiden tapahtua. Niitä meidän ei pidä uhmata, vaan meidän pitää käyttää järkeämme, kokemustamme, toisten ihmisten neuvoja ja normaalia luontaista asioiden tapahtumista. Jos luotamme Jumalan johdatukseen päistikkaa, ottamatta huomioon hänen meille antamaa järkeä ja luomakunnan normaalia toimintaa, se on Jumalan koetukselle laittamista, ei uskoa. Aivan niin kuin perkele koetteli Jeesusta:

Sitten Paholainen vei Jeesuksen pyhään kaupunkiin ja asetti hänet temppelimuurin harjalle. Hän sanoi Jeesukselle: "Jos kerran olet Jumalan Poika, niin heittäydy alas. Onhan kirjoitettu: 'Hän antaa enkeleilleen käskyn. He kantavat sinua käsillään, ettet loukkaa jalkaasi kiveen.'" Jeesus vastasi hänelle: "On myös kirjoitettu: 'Älä kiusaa Herraa, Jumalaasi.'" (Matt 4:5-7)

Jaakob ei laittanut Jumalaa koetukselle. Hän odotti järjen ja kokemuksen perusteella sopivaa hetkeä toteuttaa Jumalan käsky. Hän lähti vasta, kun Laban oli muualla, muutaman päivämatkan päässä keritsemässä lampaitaan.

Raakel varastaa isänsä kotijumalat

Raakel tekee tässä yhteydessä raskaan synnin. Hän varasti isänsä kotijumalat, isänsä arvokkaimman omaisuuden, jota hän palvoi.

Jumalan käsky kuitenkin on: "Älä varasta". Vaikka Mooses ei sitä vielä ollut selväsanaisesti kertonut, niin kyllä Raakel sen varmasti tiesi sydämessään, kaikkiin ihmisiin luomisen perusteella laitetun ns. *luonnollisen lain* (lex naturae) kautta. Samalla Raakel rikkoi myös neljännen käskyn "Kunnioita isääsi ja äitiäsi". Jos kaikki varastaminen on Jumalan lain rikkomista, niin kyllä isältä tai äidiltä varastaminen on vielä suurempaa Jumalan lain rikkomista. Isää ja äitiä meidän pitäisi kunnioittaa ja olla heille kiitollisia elämästämme, niin että emme edes ajattele varastavamme heiltä jotain. Lisäksi Raakel rikkoi vielä ensimmäistäkin käskyä: "Minä olen Herra, sinun Jumalasi. Älä pidä muita jumalia." Ehkä hän ei kuitenkaan aikonut ryhtyä kotijumalia palvomaan, en tiedä. Tuohon Israelin uskonnonhistorian aikaan monoteismi ei ollut vielä kovin selvää ja saattoi olla, että kotijumalat olivat arvokkaita vaikka myytyinä.

Ehkä Raakel perusteli rikostaan uskonnollisesti, niinhän meillä ihmisillä on tapana: Jos Jumala kerran on vaikuttanut sen, että meidän perheemme on isän väärämielisyydestä huolimatta rikastunut hänen kustannuksellaan, niin eikö tätä voisi viedä vielä vähän pidemmälle? Eikö saman tien voisi viedä isän kotijumalat? Eihän hän antanut minulle edes koruja myötäjaisiksi. Tämä oli kuitenkin perkeleellistä päättelyä. Paholainen on taitava teologi, joka osaa sommitella hyvältä tuntuvia uskonnollisia perusteluja synnille.